

Bölüm 5

SOSYAL BİLİŞSEL ÖĞRENME VE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİNDE KULLANIMI

Çalık Veli KOÇAK¹

GİRİŞ

Dünyayı değiştiren ve şekillendiren en önemli güçlerden biri eğitimidir. Eğitimin gücünü kullanabilmenin yolu da olgular ve olaylar üzerinde düşünen, anlamaya çalışan, sorgulayan ve karşılaştığı sorunları çözebilen insanlar yetiştirmektir.

Çağdaş gelişmeler, eğitim-öğretim yaklaşımlarının ve uygulamalarının güncellenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çağdaş eğitim, “bilgiye hızlı ulaşma ve uygulama, sözlü ve yazılı iletişim, eleştirel düşünme, sorun çözme, takım çalışması ve işbirliği yapma, teknoloji kullanma, liderlik ve proje yönetme” olarak sıralanan 21. yüzyıl bilgi ve becerilerinin öğrenciye kazandırılmasını amaçlamaktadır (Güneş, 2014).

Günümüze kadar eğitim alanında birçok eğitim yaklaşım ve kuramı uygulanmıştır. Bu yaklaşım ve kuramların belli dönemlere ayrıldığı, psikoloji ve felsefe gibi eğitimi doğrudan etkileyen bilim dallarına dayandığı görülmektedir. Bu yaklaşım ve kuramların kendilerine has eğitim-öğretim anlayışları bulunmaktadır. Eğitimciler bu yaklaşımlardan etkilenmekte ve eğitim sistemlerini bu yaklaşım ve kuramlara göre şekillendirmektedirler. Beden eğitimi ve spor eğitimi alanındaki öğretmenler de bu yaklaşım ve kuramlar doğrultusunda eğitim süreçlerini yönetmektedirler.

Bu bölümde önemli eğitim kuramlarından Sosyal Öğrenme Kuramının genel özellikleri ile birlikte beden eğitimi ve spor eğitimi alanında kullanımına yönelik bilgiler verilecektir. Bununla birlikte eğitimcilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmesinde nasıl yardımcı olunabileceği üzerinde durulacaktır.

SOSYAL BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Kavram olarak sosyal öğrenme ilk kez Julian Rotter tarafından kullanılmıştır. Rotter (1954)'e göre insan; kendi yaşam deneyimlerini etkileyebilme yeteneği olan

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, velikocak@hitit.edu.tr

Öğrenme ve sosyal etkinlikler için her konuda heterojen gruplar oluşturun. Bu grupların işbirliği yapmalarını sağlayın.

Başarı ile öğrenilen davranış sonunda pekiştirme yapmak ve bunu diğer öğrencilerin görmesini sağlayın.

İstenmeyen davranışlar için davranışın kabul edilemeyecek olduğunu bildirmek için uygun tepki verin (Yeşilyaprak, 2007).

KAYNAKÇA

- Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. *Handbook of socialization theory and research*, 213, 262.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44, 1175-1184.
- Bandura, A. (1997). *Self efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
- Bandura, A., Freeman, W. H., & Lightsey, R. (1999). *Self efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*, 52(1), 1-26.
- Bandura, A. (2005). The primacy of self-regulation in health promotion. *Applied Psychology*, 54(2), 245-254.
- Bandura, A. (2012). On the functional properties of perceived self-efficacy revisited. *Journal of Management*, 38(1), 9-44.
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 198-209.
- Eccles, J. S., Wigfield, A., & Schiefele, U. (1998). Motivation to succeed.
- Demirbaş, M., & Yağbasan, R. (2006). Fen bilgisi öğretiminde sosyal öğrenme teorisine dayalı öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin bilimsel tutumlarına olan etkisinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 170, 320-338.
- Dewey, J. (1966). *Democracy and Education*. New York: a Division of Macmillan Inc.
- Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2012). *Psikoloji ve yaşam: psikolojiye giriş*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güneş, F. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Harter, S., Waters, P., & Whitesell, N. R. (1998). Relational self-worth: Differences in perceived worth as a person across interpersonal contexts among adolescents. *Child development*, 69(3), 756-766.
- Heslin, P. A. (1999). Boosting Empowerment by Developing Self-Efficacy. *Asia Pacific Journal of Human Resources*, 37, 52-64.
- Hofstetter, C. R., Zuniga, S., & Dozier, D. M. (2001). Media self-efficacy: validation of a new concept. *Mass Communication & Society*, 4(1), 61-76.
- Jacobs, J. E., Lanza, S., Osgood, D. W., Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Changes in children's self-competence and values: Gender and domain differences across grades one through twelve. *Child development*, 73(2), 509-527.
- Karataş, H. & Öztürk, C. (2009). Sosyal bilişsel teori ile zorbalığa yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(2), 61-74.
- Kaya, A. (2017). *Eğitim psikolojisi*. Pegem Atıf İndeksi, 1-545.
- Kessler, M. (2004). Vicarious Punishment.

- Koçak, Ç. V. (2015). *Voleybol antrenörlerinin mesleki yeterlikleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, İ. (2003). Sosyal Öğrenme Kuramı. (Ed. Yeşilyaprak, Binnur) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Lent, R. W., Cinamon, R. G., Bryan, N. A., Jezzi, M. M., Martin, H. M., & Lim, R. (2009). Perceived sources of change in trainees' self-efficacy beliefs. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 46(3), 317.
- Mills, N., Pajares, F., & Herron, C. (2007). SES of college intermediate French students: Relation to achievement and motivation. *Language Learning*, 57(3), 417-442.
- Neill, J., & Fleming, M. (2003). *Social Learning & Social Cognitive Perspectives on Personality*–Lecture Notes.
- Plotnik, R., Geniş, T., Çiftçi, S. D., & Dağ, H. (2009). *Psikoloji'ye giriş*. Kaknüs Yayınları.
- Rotter, J. B. (1954). *Social learning and clinical psychology*.
- Rotter, J. B. (1982). *The development and applications of social learning theory: Selected papers*. Praeger Publishers.
- Sarı, S. V. (2014). *Sosyal bilişsel öğrenme teorisine dayalı grup müdahalesinin üniversite öğrencilerinin kariyer araştırma öz yeterliklerine etkisi*. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sarıca, A. K. (2008). *Sosyal beceri programının ergenlerin saldırganlık düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Schmitt, B. D. (2004). Guide For Parents–Using Incentives to Motivate Your Child. *Contemporary Pediatrics*.
- Schmidt, L. (2008). *How we don't learn. Leadership*, November/December, 10-14.
- Schunk, D. H., & Meece, J. L. (2005). Self-efficacy beliefs of adolescents. *UK: Information Age Publishing*.
- Schunk, D. H., & Miller, S. D. (2002). Self-efficacy and adolescents' motivation. *Academic motivation of adolescents*, 2, 29-52.
- Shultz, D. P., & Shultz, S. E. (2001). *Modern Psikoloji Tarihi*. (Çeviren: Yasemin Aslay). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Pajares, F. (2002). Overview of Social Cognitive Theory and Self-efficacy. 04 Şubat 2018 tarihinde <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.html.pdf>. sayfasından erişilmiştir.
- Pajares, F., & Schunk, D. H. (2001). *Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self-concept, and school achievement*. In R. Riding & S. Rayner (Eds.), *Self-perception* (pp. 239-266). London: Ablex Publishing
- Pajares, F., & Schunk, D. L. (2002). *Self and self-belief in psychology and education: an historical perspective*. Improving Academic Achievement. New York: Academic Press.
- Tuckman, B. W. (2001). *Educational Psychology: From Theory to Application*. Harcourt-Brace Jovanovich College Publishers.
- Vygotsky, L. (1987). Zone of proximal development. *Mind in society: The development of higher psychological processes*, 5291, 157.
- Wood, R., & Bandura, A. (1989). Social cognitive theory of organizational management. *Academy of management Review*, 14(3), 361-384.
- Wigfield, A., Eccles, J. S., Yoon, K. S., Harold, R. D., Arbretton, A. J., Freedman-Doan, C., & Blumenfeld, P. C. (1997). Change in children's competence beliefs and subjective task values across the elementary school years: A 3-year study. *Journal of educational psychology*, 89(3), 451.
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2007). *Eğitim psikolojisi: gelişim-öğrenme-öğretim*. Pegem A Yayıncılık.